MUISTIO
14.11.2017

Johtava asiantuntija Helena Hynynen,
Esikunta- ja oikeusyksikkö, Verohallinto
Ylitarkastaja Virpi Korhonen,
Kansallisen tulorekisterin perustamishanke

Eduskunnan perustuslakivaliokunta

Käsiteltäessä perustuslakivaliokunnassa 8.11.2017 hallituksen esitystä laiksi tulotietojärjestelmästä (HE 134/2017 vp) nousi esiin kysymys turvakiellon alaisten tietojen käsittelystä tulotietojärjestelmässä. Selvityksenä kysymyksessä olevien tietojen käsittelystä esitämme seuraavaa.

Turvakieltoa koskeva sääntely ja Väestörekisterikeskuksen käytännesäännöt

Väestötietojärjestelmään voidaan väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalvelusta annetun lain (661/2009) 36 §:n mukaan tallettaa henkilölle hänen hakemuksestaan turvakielto, jos hänellä on perusteltu ja ilmeinen syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi. Kun turvakielto on talletettu väestötietojärjestelmään, kiellon kohteena olevan henkilön kotikunta, asuinpaikka, osoite ja muu yhteystieto saadaan luovuttaa vain sellaiselle viranomaiselle, jonka oikeus näiden tietojen käsittelyyn perustuu laissa tai sen nojalla säädetyn tai määrätyn kiellon kohteena olevan henkilön oikeutta tai velvollisuutta koskevan tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamiseen. Kun henkilö hakee turvakieltoa, maistraatin on varattava hänelle mahdollisuus ilmoittaa väestötietojärjestelmään talletettavaksi sellainen yhteysosoite, joka voidaan luovuttaa myös muille kuin edellä tarkoitetuille viranomaisille.

Viranomainen, jolle väestötietojärjestelmästä on luovutettu turvakiellon kohteena olevia tietoja, ei saa luovuttaa tietoja edelleen eikä antaa niitä sivullisen nähtäväksi tai käsiteltäväksi, jollei laissa toisin säädetä. Viranomaisen on myös huolehdittava siitä, että tietoja saavat käsitellä vain sellaiset henkilöt, joiden tehtäviin kyseisten tietojen käsittely välittömästi kuuluu Kun rekisterihallinnon viranomainen luovuttaa toiselle viranomaiselle turvakiellon kohteena olevia tietoja, sen on pääsäännön mukaan samalla ilmoitettava viranomaiselle myös turvakiellosta. Väestötietolain ja Väestörekisterikeskuksen turvakiellon alaisten tietojen käsittelyä koskevien käytännesääntöjen mukaan tieto siitä, että henkilölle on rekisteröity turvakielto, ei kuitenkaan ole turvakiellon alainen tieto. Mainittua tietoa voidaan käytännesääntöjen mukaan luovuttaa, jos se on viranomaistoiminnassa hyödyllinen. Mainittua tietoa voidaan perustellusta syystä lisäksi luovuttaa yksityissektorille, kuten esimerkiksi pankeille, vakuutusyhtiöille ja luottotietoyrityksille.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) 24 §:n 1 momentin 31 kohdan nojalla ovat salassa pidettäviä asiakirjat, jotka sisältävät tiedon henkilön ilmoittamasta salaisesta puhelinnumerosta tai tiedon matkaviestimen sijaintipaikasta, samoin kuin asiakirjat, jotka sisältävät tiedon henkilön kotikunnasta ja hänen siellä olevasta asuinpaikastaan tai tilapäisestä asuinpaikastaan samoin kuin puhelinnumerosta ja muista yhteystiedoista, jos henkilö on pyytänyt tiedon salassapitoa ja hänellä

on perusteltu syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi. Julkisuuslain 29 §:n 2 momentin nojalla viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon sellaisista osoite- tai muista yhteystiedoista, jotka ovat 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä.

Turvakiellon alaisten tietojen käsittely tulotietojärjestelmässä

Lakiehdotuksen 9 §:n mukaan Tulorekisteriyksikkö saisi väestötietojärjestelmästä tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi ja muiden laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tiedot muun muassa Suomen kansalaisten ja Suomessa asuvien ulkomaalaisten osoite- ja yhteystiedoista.

Tulorekisteriyksikkö ei luovuttaisi väestötietojärjestelmästä saamiaan turvakiellon alaisia yhteystietoja eikä muitakaan väestötietojärjestelmästä saamiaan yhteystietoja edelleen tiedon käyttäjille. Väestötietojärjestelmästä saatavat yhteystiedot talletettaisiin tulotietojärjestelmän ja tulorekisteriviranomaisen sisäiseen käyttöön sen omien viranomaistehtävien hoitamista varten.

Tarkoituksena on, että Tulorekisteriyksikkö välittäisi suorituksen maksajan tulorekisteriin ilmoittamat tulo- ja muut tiedot laissa säädettäville tiedon käyttäjille kuten Verohallinnolle, työeläkelaitoksille, Kelalle ja työtapaturmavakuutusyhtiöille, kunkin toimijan tarpeiden ja tiedonsaantioikeuksien mukaisesti. Tulorekisteristä välitettäisiin siis tietojen käyttäjille tietojen ilmoittajien eli palkkatietojen osalta työnantajien toimittamaa tietoa. Jos tulonsaajalla ja suorituksen maksajalla on suomalainen asiakastunnus (y-tunnus tai henkilötunnus) eivät yhteystiedot kuten osoite, pääsäännön mukaan edes kuuluisi tuloilmoituksen pakolliseen tietosisältöön. Osoitetietojen ilmoittaminen tuloilmoituksella olisi pakollista vain niissä tilanteissa, joissa tulonsaajan, suorituksenmaksajan tai muun ilmoituksella yksilöidyn henkilön kuten lähetetyistä työntekijöistä annetun lain mukaisen edustajan yhteystietojen ilmoittaminen on välttämätöntä tulorekisterin kautta hoidettavaa ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi, kuten eräissä kansainvälisen työskentelyn tilanteissa tai tilanteissa joissa suorituksen maksaja on työntekijän eläkelaissa (359/2016) tarkoitettu tilapäinen työnantaja. Tällöinkin tulon ilmoittaja valitsee toimittamansa yhteystiedon, ja perusteltua näissä tilanteissa olisi käyttää ns. turvallista yhteysosoitetta.

Tulorekisterin tiedon käyttäjät ja ne tehtävät, joiden hoitamiseksi tulorekisterin tietoja on tarkoitus välittää, ovat lakisääteisiä ja tiedon käyttäjiä koskee niitä koskevien erityslakien sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4, 22 ja 23 §:n perusteella salassapitovelvoitteet. Kaikkien tulorekisterin tiedon käyttäjien tiedonsaantioikeus tulisi perustumaan lakisääteisten tehtävien hoitamiseen tai julkisen vallan käyttöön kuten lakisääteisten etuuksien myöntämiseen.

Jos työnantaja tai suorituksen maksaja liittää tiedon käyttäjille edelleen välitettävälle tuloilmoitukselle yhteystietoja ja Tulorekisteriyksikön väestötietojärjestelmästä saamien tietojen mukaan henkilöllä on voimassa oleva turvakielto, Tulorekisteriyksikkö tulisi liittämään luovutettavaan yhteystietoja sisältävään tuloilmoitukseen lisätiedon, jossa informoidaan mahdollisuudesta, että ilmoituksella on annettu yhteystietoja, joita väestötietojärjestelmässä koskee turvakielto. Tiedon käyttäjät voisivat siten omissa tietojärjestelmissään käsitellä mainitulla tuloilmoituksella ilmoitettuja yhteystietoja erityisellä huolellisuudella siltä varalta, että annettujen yhteystietojen joukossa on väestötietojärjestelmään merkittyjen turvakieltojen alaisia tietoja.

Julkisuuslain nojalla mahdollisesti pyydettävä yhteystietojen salassapito voisi tulla kysymykseen tulotietojärjestelmässä lähinnä sellaisilla ulkomaalaisilla henkilöillä, joita ei ole merkitty väestötietojärjestelmään ja joille ei siten ole voitu myöntää väestötietojärjestelmän mukaista turvakieltoa.

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Vääksyntie 4
Helsinki

www.vero.fi
puh. 029 512 000
faksi 029 512 6100

Tulorekisteriyksikölle väestötietojärjestelmästä luovutettuja turvakiellon alaisia tietoja tullaan käsittelemään sillä tavoin kuin väestötietojärjestelmää koskeva laki ja Väestörekisterikeskuksen käytännesäännöt mainittuja tietoja edellyttävät käsiteltävän. Tulorekisteriyksikkö huolehtii vastaavalla tavalla myös mahdollisista julkisuuslain nojalla salassa pidettävistä yhteystiedoista. Tulorekisteriyksikkö huolehtii siitä, että sen vastuulla olevat tietojärjestelmät ja toiminnalliset menettelytavat tukevat tietojen suojattua käsittelyä. Jos henkilölle on myönnetty väestötietojärjestelmään turvakielto, Tulorekisteriyksikkö suojaa edellä kuvatuin tavoin myös työnantajan tai muun suorituksen maksajan ilmoittamia yhteystietoja. Tulorekisteriyksikkö huomioi turvakiellot myös suorituksen maksajille annettavassa ohjeistuksessa.

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Vääksyntie 4
Helsinki

www.vero.fi
puh. 029 512 000
faksi 029 512 6100
VEROH 0100/w 5.2012